

TUDOR ARGHEZI, *DOUĂ STEPE* – O INTERPRETARE
TUDOR ARGHEZI, *TWO STEPPES* – AN INTERPRETATION

Ioan MOLDOVAN
Revista „Familia”, Oradea

Abstract

The poem “Two Steppes” by Tudor Arghezi was included in the volume “Rhythms”, issued in 1966, one year before the poet’s death. I believe it is one of the greatest poems of Romanian poetry, one of the poems that are memorable through concentration, depth, expressiveness and lyrical freshness guarded in and over time, such “Midnight Is Being Struck...” by Mihai Eminescu, “Mode” by Ion Barbu, “Lacustre” by George Bacovia, “Andante” by Lucian Blaga, “Song” (“Only this Moment Has Memories”) by Nichita Stănescu, “The Rope-Man” by Gellu Naum, and others. It is born of the poet’s main background of obsessions and visions, and is close, very close, to the 1959 poem “Steppes”, which must be read in parallel with it. It is a visionary, philosophical and emotionally and lyrically shattering.

Key words: Tudor Arghezi, poem, interpretation, life, fate

Cuvinte cheie: Tudor Arghezi, poem, interpretare, viață, soartă

Mai întâi poemul:

*O stepă jos, o stepă neagră sus.
 Se-apropie-mpreună și sugrumă
 Calul de lut și câinele de humă
 Și omul lor, din umbra de apus.*

*Drumul s-a strâns din lume ca o sfoară,
 Gheme de drumuri zac în heleșteu.
 Hambarul n-a lăsat nimic afară.
 Noaptea-ncuiată e, cu lacăt greu.*

*Noi, singuri trei, dăm lumii-nchise roată,
 Cercăm, strigăm...Nici-un răspuns.
 Că oboseala pribegiei de-a ajuns
 Și n-avem loc să stăm și noi odată.*

*Unde ne ducem? Cine ne primește
 În poarta cui să cerem crezământ?
 Hai, calule, hai, câine, pământeste,
 Să batem, frânți, cu pumnii în pământ.*

Poemul e inclus în volumul *Ritmuri* apărut în 1966, cu doar un an înaintea morții poetului. Mi se pare a fi unul dintre marile poeme ale poeziei române dintotdeauna, din familia poemelor memorabile prin concentrare, profunzime, expresivitate și prospețime lirică păstrată în și peste timp, de felul *Se bate miezul nopții...* de Mihai Eminescu, *Mod* de Ion Barbu, *Lacustră* de George Bacovia, *Andante* de Lucian Blaga, *Cântec (Amintiri nu are decât clipa de acum)* de Nichita

Stănescu, *Omul-sfoară* de Gellu Naum și altele. El se naște din fondul principal de obsesii și viziuni ale poetului și e îndeaproape, mult îndeaproape de poemul *Stepele* din 1959, cu care ar trebui citit în paralel. Este un poem cu viziune, cu filosofie, cu tremur emoțional, cutremur liric.

„Interperare” e un cuvânt ușor pretențios pentru ceea ce intenționez: să exprim, pe cât posibil cursiv, emoția pe care lectura acestui poem (repetată, din când în când, când simt nevoia unui spațiu de rezonanță sufletească a sentimentului de singurătate fără melancolie, adică de pustietate și hăituială existențială) mi-o provoacă; de aceea articolul nehotărât „o” mi se pare cuvincios plasat acolo, în fața „interpretării”. De fapt, e dorința de a dăruii semenului meu, necunoscut, un dar primit la rându-mi.

Undeva puțin mai jos de mijlocul (il mezzo del camin) poemului e nucleul semnificativ iradiant: „Cercăm, strigăm...Nici-un răspuns.” Punctele de suspensie sunt expresia grafică a însăși condiției *suspendării* ființei umane, a golului, a tăcerii, a sensului care e prezent ca absență. Pluralul persoanei I a verbelor e elocvent: noi, adică eu plural, omul ca el însuși, omul ca un celălalt, omul ca un altul, ca alții, ca toți. Verbele sunt două doar, unul după altul, repede urmându-se, precum repede clipă: „cercăm, strigăm”, de parcă *cercarea*, căutarea, febrilitatea tatonării a ceva, nici nu se poate constitui ca o lucrare ca lumea căci a și devenit strigăt. Strigătul este limbajul explodat din oculțele pricinii ale terorii de a fi în lume, strigătul este dez-articularea abia articulatului limbaj uman, atât de fragilul și de puțin remanentul limbaj omenesc. Strigătul arghezian are aceeași rădăcină precum cel munch-ian: angoasa. Strigătul este al unei „treimi” care ni se numără și la începutul poemului și în finalul poemului. „Noi trei” se dezvăluie a fi omul-calul-câinele, într-o încheștare pe care o perpetuează energia neagră a aceluiași destin. Și aici o pletoră de interpretări năvălește asupra cititorului, chiar și a celui mai puțin umblat prin simboluri, mituri și metafore.

Calul e purtătorul călătorului, câinele e psihopomp, călătoria e rotire oarbă în jurul „lumii închise”. Ei, noi, „singuri trei”, o triadă căreia nu i se arată vreo mântuire, un final, o ajungere, o călătorie care e rătăcire, care este cădere în gol, în nimic.

Cum s-a ajuns aici, cum, mai bine zis, de nu se poate ajunge undeva? Primele două strofe sunt peste poate de generoase în configurare premiselor acestui stop-cadru al triadei încremenite în nesfârșita-i și lipsita-i de finalitate rotire/rătăcire. Vedem „peisajul” lumii ăsteia. „Două stepes”, una fără atribute jos, alta cu un singur atribut, dar absolut („neagră”) sus. Cea de jos o fi și ea neagră, probabil, dar cea de sus e sigur neagră, expreso verbo. Privirea pentru văzut e îndreptată în sus, pentru lumea de jos e mersul, călătoria, pașii, rătăcirea. Deși doar două, stepes (amintiți-vă și de stepa cehoviană, și de pustia biblică și de pustă și de deșert etc.) nu stau la locul lor, nu ne lasă în pace *între* ele. Nu, ele „se-apropie-mpreună și sugrumă”, tot două verbe, două acțiuni într-una, ca două fălci ale unui animal cosmic, un monstru, un fel de crocodil universal între fălcile căruia, în (semi)întunericul premonitoriu, „de apus”, biata triadă care suntem, căci de „humă”, de „lut”, e gata să expeze, să fie sufocată prin strangulare. Vezi însă și care sunt „persoanele” treimii argheziene: calul de lut, câinele de humă și omul...lor. Omul arghezian a devenit obiect posedat de necuvântătorii tovarăși, nu mai e pe primul loc, e ultima „persoană” a treimii și nu mai are nici măcar un atribut din familia „lut”-„humă”. Poetul nu-i găsește, nu-i atribui și lui vreo însușire, cât de „pământescă” ar fi. În „umbra de apus”, în asfințitul zilei sale omul nu mai e decât această percepție mortifiantă a disoluției lumii, a „închiderii” totale.

Strofa a doua e filmul apocalipsei exterioare, care nu e decât imaginarea (în sensul de succesiune de imagini izomorfe ale terifiantei „închiderii” mundane) orei de închidere a vieții-lumii-creației-Creației-înțelegerii-înțelesurilor. Drumul (în sens generic) s-a strâns ca o sfoară, lăsând lumea labrint lipsit de sfoara ultimei speranțe a ieșirii la lumină. Drumurile – pluralul genericului este fenomenalul –, căile, traseele s-au făcut gheme, s-au adunat și închis în ele însele, nu mai au desfășurarea care le dădea de fapt rostul și, mai mult, dacă nu cumva mai puțin, „zac în heleșteu”. Doamne, ce cuvânt a găsit Arghezi potrivit pentru ceea ce e apa letală, spațiul morții făcut vizibil ca oglindă a anulării realului. E o mișcare generală de implozie, „afară” rămâne spațiu al nimicului. Hambarul (simbol al domesticului, al roadelor adunate de omul trudei) „n-a lăsat nimic afară”,

noaptea (care e apusul de mai-nainte, ajuns în faza de maximă negație”) însăși e încuiată cu lacăt greu. E închidere de închidere. Totul e sub lacăt, totul e oprit de a mai fi atins. Doar cei trei-împreună și singuri dau roată acestei „ lumi închise”, cearcă, strigă. „Nici-un răspuns” e răspunsul tragicei, absurdei, misterioasei, cutremuratei lor rătăcirii.

Poetul trece la limbajul direct, nemetaforic, ne-evocator. El spune stării pe numele ei generalizant: „oboseala pribegiei”. Cei trei, asemeni unor magi care nu au nici o stea călătoare și a căror călătorire nu duce spre nici o naștere mântuitoare, n-au „loc” să stea, și nu au loc nu pentru moment, pentru un timp, pentru un anotimp, nu au loc pentru totdeauna. Teribilă condiție umană, amintind de cugetarea lui Pascal despre om și singurătățile cosmice.

Strofa finală este bocetul, jelania, dar și mânia neputincioasă a treimii argheziene, adică a omului arghezian. Trei întrebări, treime interogativă care e sub semnul retoricii neantului. Un NU dezolant la capătul tuturor întrebărilor noastre. Nu știm unde ne ducem, nu știm cine ne primește, nu știm vreo poartă a „crezământului” care să izbăvească această imensă stupefacție a omului vieții. Imaginea finală, asociabilă simfonic cu asurzitoare bătăi de timpan, e una dintre cele mai tulburătoare embleme – din toate artele – ale omului aflat sub destinul tragic al (în)frângerii: „ Hai, calule, hai, câine, pământește/ Să batem, frânți, cu pumnii în pământ.”

Concluzii

Un poem care, cu toată grozava lui desfășurare întunecată, dă cititorului (din mine, cel puțin) o mereu stranie satisfacție, aceea a poeziei care luminează mai tare chiar atunci când dă pe față și în felurite chipuri vitrega și tragica, absurda soartă a noastră.

Bibliografie

1. transcriere din volumul: Tudor Arghezi, *Versuri*, vol. 2, Ed. Cartea Românească, București, 1980, ediție și postfață de G. Pienescu, cu o prefață de Ion Caraion – pp. 307-308; cu schimbarea lui „f” în „â”)